

03.06.2013

Sj/2

§ 674

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös kanteluun koskien taidemuseon johtajan osallistumista Guggenheim-museohankkeen valmisteluun

HEL 2012-002221 T 03 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 15.5.2013 tekemän, otsikossa mainittua asiaa koskevan päätöksen tiedoksi.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Liitteet

1 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös

Otteet

Ote

Asianosainen

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto,
täytäntöönpano
Liite 1

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättänee merkitä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 15.5.2013 tekemän, otsikossa mainittua asiaa koskevan päätöksen tiedoksi.

Esittelijä

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut päätöksensä oikeusasiamiehelle tehdyn kantelun johdosta. Kantelukirjelmässä oikeusasiamiestä oli pyydetty tutkimaan museonjohtaja Janne Gallen-Kallela-Sirénin esteellisyys Guggenheim-museohankkeen valmistelussa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies viittaa päätöksessään niihin erityisiin ja kiinteisiin sidonnaisuuksiin, joita silloiselle taidemuseon johtaja Janne Gallen-Kallela-Sirénille oli hankkeen valmistelun aikana

kehittynyt Salomon R. Guggenheim -säätiön suomalaiseen hallituksen jäseniin ja tätä kautta myös säätiöön ja itse hankkeeseen. Asia oli ulkopuolisten silmissä herättänyt epäilyjä hankkeen käsittelyn asianmukaisuudesta. Nämä seikat sekä museohankeen taloudellinen ja kulttuuripoliittinen merkitys sekä esteellisyyssäännösten tarkoitus turvata yleistä luottamusta hallintoasian käsittelyn puolueettomuuteen muodostivat apulaisoikeusasiamiehen näkemyksen mukaan kokonaisuutena arvioiden sellaisen laissa tarkoitetun erityisen syyn, jonka perusteella Gallen-Kallela-Sirénin puolueettomuuden voidaan katsoa hankkeen valmistelussa vaarantuneen. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää Gallen-Kallela-Sirénin menettelyä asiassa moitittavana. Tämän olisi tullut ymmärtää näistä sidonnaisuuksista johtuva vakava epäily esteellisyydestään.

Menettelyn moitittavuutta arvioidessaan eduskunnan apulaisoikeusasiamies toteaa mm. seuraavaa: Virkamiehen esteellisyys on sellainen menettelyvirhe, joka voi johtaa päätöksen kumoamiseen muutoksenhaun johdosta. Viime kädessä korkeimman hallinto-oikeuden kuuluu ratkaista, onko kunnallisessa päätöksenteossa tapahtunut menettelyvirhe ja johtaako tällainen virhe päätöksen kumoamiseen. Yleislausekkeeseen perustuva esteellisyys on tulkinnanvarainen. Hankkeen valmistelun päättymisen vuoksi Gallen-Kallela-Sirénin mahdollisen esteellisyyden aiheuttama menettelyvirhe ei voi tulla tuomioistuimen arvioitavaksi.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies kiinnittää vastaisen varalle kaupunginhallituksen ja silloisen taidemuseon johtajan Janne Gallen-Kallela-Sirénin huomiota näkemykseensä Gallen-Kallela-Sirénin puolueettomuuden vaarantumisesta hankkeen valmistelussa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös on liitteenä 1.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Liitteet

1 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös

Otteet

Ote
Asianosainen

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto,
täytäntöönpano

03.06.2013

Sj/2

Liite 1

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 12.03.2012 § 268

HEL 2012-002221 T 03 01 02

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle seuraavan selvityksen ja lausunnon:

Johdanto

Eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetussa kantelussa väitetään, että Helsingin taidemuseon johtaja Janne Gallen-Kallela-Sirén olisi hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetun yleislausekejäävin johdosta esteellinen Guggenheim Helsinki -hanketta koskevassa kaupungin päätöksenteossa. Väite perustuu taidemuseon johtajan hallitusjäsenyyteen Ekoport Turku Oy -nimisessä yhtiössä. Yhtiön hallituksen puheenjohtajana toimii Carl-Gustaf Ehrnrooth, joka kuuluu myös Solomon R. Guggenheim -säätiön hallitukseen.

Esteellisyyskysymyksen riittävää ja asianmukaista selvittämistä varten on tarpeen, että tarkasteluun sisällytetään kantelussa mainitun esteellisyysperusteen lisäksi myös julkisessa keskustelussa esitetyt esteellisyyspäilyt, jotka liittyvät taidemuseon johtajan puolison työskentelyyn yhtiön palveluksessa sekä taidemuseon johtajan ja yhtiön hallituksen puheenjohtajan ystävyysuhteeseen.

Hallitusjäsenyys

Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (viranhaltijalaki) 18 §:n 3 momentin mukaan sivutoimi ei saa vaarantaa luottamusta viranhaltijan tasapuolisuuteen tehtävänsä hoidossa tai muutenkaan haitata tehtävän asianmukaista hoitamista. Sivutoimena ei myöskään saa harjoittaa sellaista toimintaa, joka kilpailevana toimintana ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa. Pykälän 5 momentin mukaan työnantaja voi kieltää ilmoituksenvaraisen sivutoimen vastaanottamisen ja pitämisen 3 momentissa säädetyillä perusteilla. Taidemuseon johtaja on marraskuussa 2011 tehnyt hallitusjäsenyydestään viranhaltijalain 18 §:n 5 momentissa tarkoitetun sivutoimi-ilmoituksen.

Sivistys- ja henkilöstötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja on päätöksellään 24.11.2011 § 10005 merkinnyt sivutoimi-ilmoituksen tiedoksi. Merkinnän on katsottava osoittavan, että apulaiskaupunginjohtaja on työnantajan edustajana katsonut, ettei

hallitusjäsenyys vaaranna taidemuseon johtajan tasapuolisuutta tai muutoin haittaa hänen tehtävänsä asianmukaista hoitamista viranhaltijalaissa tarkoitettulla tavalla. Yhtiö ei toimialansa puolesta myöskään harjoita Helsingin kaupungin kanssa kilpailevaa toimintaa. Myöhemmin alkaneen laajahkon julkisen keskustelun ei ole katsottava antavan aihetta muuttaa aiemmin tehtyä arviota.

Kunnallinen viranhaltija on kuntalain 52 §:n 2 momentin ja hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla esteellinen, jos hän tai hänen laissa tarkoitettu läheisensä on hallituksen jäsenenä yhteisössä, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa (ns. yhteisöjäävi).

Yhtiön toimiala tai toiminta ei liity vireillä olevaan mahdollista Guggenheim Helsinki -museota koskevaan hankkeeseen. Yhtiö ei siten ole hanketta koskevassa päätöksenteossa asianosaisen asemassa eikä sille ole odotettavissa asian ratkaisusta sen enempää hyötyä kuin vahinkoakaan.

Taidemuseon johtaja ei ole yhtiön hallituksen jäsenenä yhteisöjäävin johdosta esteellinen.

Puolison työskentely yhtiön palveluksessa

Kunnallinen viranhaltija on kuntalain 52 §:n 2 momentin ja hallintolain 28 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla esteellinen, jos hän on palvelussuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa (ns. palvelussuhdejäävi).

Toisin kuin yhteisöjäävin kohdalla, palvelussuhdejäävi voi perustua vain henkilön omaan palvelussuhteeseen, ei sen sijaan läheisen palvelussuhteeseen. Siten puolison työskentely yhtiön palveluksessa ei aiheuttaisi taidemuseon johtajan esteellisyyttä vaikka katsottaisiin, että yhtiö olisi asianosainen.

Taidemuseon johtaja ei ole puolisonsa työsuhteen takia palvelussuhdejäävin johdosta esteellinen.

Puolueettomuuden vaarantuminen muusta erityisestä syystä

Henkilö on kuntalain 52 §:n 2 momentin ja hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu. Säännöstä koskevassa oikeuskirjallisuudessa (Hannus - Hallberg - Niemi: Kuntalaki (2009), s. 324) todetaan mm., että yleislausekkeen soveltaminen on tarkoitettu ja myös käytännössä ymmärretty suppeaksi. Esimerkiksi yhteisöjäävi ja palvelussuhdejäävi määräytyvät niitä koskevien erityissäännösten mukaisesti ja viranhaltijan

objektiivisuutta vaarantavan vaikutuksen on oltava samanasteinen kuin erityisesti määritellyissä esteellisyyssperusteissa.

Etuusarviointi

Julkisessa keskustelussa on esitetty väite siitä, että taidemuseon johtajan hallitusjäsenyys tai hänen puolisonsa työpaikka olisivat sellaisia etuuksia, joiden johdosta luottamus taidemuseon johtajan puolueettomuuteen vaarantuu.

Väitettä arvioitaessa on syytä kiinnittää huomiota muun ohessa taidemuseon johtajan ilmoitukseen siitä, ettei hän ole yhtiön osakas eikä ole nostanut hänelle hallituksen jäsenenä kuuluvia kokouspalkkioita, samoin kuin siitä, ettei hänellä ole myöskään henkilökohtaisia taloudellisia liittymiä yhtiön hallituksen puheenjohtajan kanssa. Myös yhtiöstä saadun tiedon perusteella taidemuseon johtaja ei ole yhtiön osakas eikä hän ole nostanut kokouspalkkioita.

Oikeutta kokouspalkkioon voidaan edellä todetusta huolimatta itsessään pitää taloudellisena etuutena, vaikkei oikeutta käytännössä olisikaan käytetty. Kokouspalkkio ei kuitenkaan ole vastikkeeton etuus, vaan se perustuu hallituksen jäsenen osallistumiseen yhtiön hallintoon ja yhtiön toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen osakeyhtiölain mukaisesti. Hallituksen jäsen on myös laissa tarkoitettussa vastuuasemassa ja palkkiota tulee osaltaan pitää korvauksena myös tästä vastuusta.

Yhtiöstä saadun tiedon perusteella kokouspalkkio on määrältään tavanomainen. Sitä ei ole syytä pitää sellaisena ylisuurena etuutena, joka antaisi objektiivisesti arvioiden aiheen epäillä, että kyseessä olisi pyrkimys vaikuttaa taidemuseon johtajan toimintaan kaupungin viranhaltijana.

Taidemuseon johtajan puoliso työskentelee yhtiössä ja hänelle maksetaan työstään palkkaa. Myöskään tältä osin kyseessä ei ole vastikkeeton etuus, vaan työsopimuslain mukainen korvaus siitä, että työntekijä tekee henkilökohtaisesti työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena.

Yhtiöstä saadun tiedon perusteella edellä mainitun työsuhteen ehdot ovat sellaiset, ettei työpaikkaa ja työstä maksettavaa palkkaa ole syytä pitää sellaisena ylisuurena etuutena, joka antaisi objektiivisesti arvioiden aiheen epäillä, että kyseessä tältäkin osin olisi pyrkimys vaikuttaa taidemuseon johtajan toimintaan kaupungin viranhaltijana.

Taidemuseon johtaja ei siten ole oman hallituspaikkansa eikä puolisonsa työpaikan takia esteellinen myöskään yleislausekejävin johdosta.

Ystävyyys esteellisyysperusteena

Kantelusta samoin kuin asiaa koskevasta julkisesta keskustelusta on tunnistettavissa myös ajatus siitä, että vaikka taidemuseon johtajan hallitusjäsenyyttä ei voitaisikaan suoraan katsoa esteellisyysperusteeksi Guggenheim Helsinki -hanketta koskevassa päätöksenteossa, hallitusjäsenyys kuitenkin kuvastaa sellaista kunnallisen viranhaltijan sidosta tai yhteisymmärrystä asianosaisen johtoon kuuluvan henkilön kanssa, että luottamus viranhaltijan puolueettomuuteen vaarantuu. Kantelussa viitataan suoraan myös kyseessä olevien henkilöiden ystävyyssuhteeseen. He ovat myös itse omissa julkisissa lausumissaan todenneet olevansa ystäviä.

Selvää on, että Solomon R. Guggenheim -säätiö on Guggenheim Helsinki -hanketta koskevan päätöksenteon osalta asianosaisasemassa. Taidemuseon johtaja olisi siten yhteisöjäävin johdosta esteellinen jos hän itse tai hänen laissa tarkoitettu läheisensä kuuluisi säätiön hallitukseen. Sovellettava lainkohta on hallintolain 28 §:n 2 momentin 1 kohta, jossa lueteltuja läheisiä ovat puoliso ja lapsi, lapsenlapsi, sisarus, vanhempi, isovanhempi ja muuten erityisen läheinen henkilö samoin kuin tällaisen henkilön puoliso. Muuten erityisen läheisellä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on asianomaisen elämässä vastaavanlainen sija kuin perheenjäsenellä. Ryhmää kutsutaan säännöksen perusteluissa ”perhepiiriksi”.

Nyt käsillä olevassa tilanteessa kyse ei kuitenkaan ole laissa tarkoitettuun perhepiiriin kuuluvasta läheisestä, joten ystävyyssuhde ei johda taidemuseon johtajan esteellisyyteen yhteisöjäävin perusteella. Ottaen huomioon, että yhteisöjääviä koskeva säännös on yleislausekejääviin verrattuna erityissäännös, ei ystävyyssuhdetta ole pidettävä myöskään perusteena katsoa, että taidemuseon johtaja olisi esteellinen yleislausekejäävin perusteella.

Yleisemminkin on katsottava, ettei suppeaksi tarkoitetun yleislausekkeen soveltamisalaa tule laajentaa koskemaan myös kunnallisen viranhaltijan tai luottamushenkilön sekä asianosaisena olevan yhteisön hallintoelimen jäsenen välistä henkilökohtaista ystävyyssuhdetta perhepiirin ulkopuolella. Tämä johtaisi ennalta-arvaamattomiin esteellisyystilanteisiin, kun yksiselitteisesti määritellyn perhepiirikäsitteen ohella jouduttaisiin arvioimaan myös henkilöiden välisen ystävyyssuhteen laadullisia tekijöitä ja viime kädessä jopa sitä, miten ystävyyys on oikeudellisena käsitteenä määriteltävä.

Kunnallisten viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden ylläpitämät sosiaaliset verkostot vaikuttavat myös siihen, miten hyvin ja millaisen tietopohjan varassa he kykenevät hoitamaan virkaansa tai luottamustehtävänsä. Jos laajassa sosiaalisessa verkostossa syntyvät

03.06.2013

Sj/2

henkilökohtaiset suhteet, ystävyysuhteet mukaan lukien, kaventaisivat yleislausekejäävin johdosta viranhaltijan tai luottamushenkilön mahdollisuuksia osallistua kunnalliseen päätöksentekoon, jouduttaisiin tilanteeseen, jota esteellisyyssäntelyllä ei tavoitella. Käytännössä kyse olisi silloin siitä, että mitä enemmän viranhaltijalla tai luottamushenkilöllä on ystäviä, sitä vähemmän hänellä on vaikutusvaltaa.

Johtopäätökset

Helsingin taidemuseon johtaja Janne Gallen-Kallela-Sirén ei ole esteellinen Guggenheim Helsinki -hanketta koskevassa päätöksenteossa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ei tulisi ryhtyä kantelun johdosta toimenpiteisiin.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Laura Rätty

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

HEL 2012-002221 T 03 01 02

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies; Dnro 182/4/12

Lausuntonaan otsikkoasiassa hallintokeskuksen oikeuspalvelut esittää, että kaupunginhallitus antaisi Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle seuraavan selvityksen ja lausunnon.

Johdanto

Eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetussa kantelussa väitetään, että Helsingin taidemuseon johtaja Janne Gallen-Kallela-Sirén olisi hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetun yleislausekejäävin johdosta esteellinen Guggenheim Helsinki -hanketta koskevassa kaupungin päätöksenteossa. Väite perustuu taidemuseon johtajan hallitusjäsenyyteen Ekoport Turku Oy -nimisessä yhtiössä. Yhtiön hallituksen puheenjohtajana toimii Carl-Gustaf Ehrnrooth, joka kuuluu myös Solomon R. Guggenheim -säätiön hallitukseen.

Esteellisyyskysymyksen riittävää ja asianmukaista selvittämistä varten on tarpeen, että tarkasteluun sisällytetään kantelussa mainitun esteellisyysperusteen lisäksi myös julkisessa keskustelussa esitetyt esteellisyyspäilyt, jotka liittyvät taidemuseon johtajan puolison työskentelyyn yhtiön palveluksessa sekä taidemuseon johtajan ja yhtiön hallituksen puheenjohtajan ystävyysuhteeseen.

Hallitusjäsenyys

Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (viranhaltijalaki) 18 §:n 3 momentin mukaan sivutoimi ei saa vaarantaa luottamusta viranhaltijan tasapuolisuuteen tehtävänsä hoidossa tai muutenkaan haitata tehtävän asianmukaista hoitamista. Sivutoimena ei myöskään saa harjoittaa sellaista toimintaa, joka kilpailevana toimintana ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa. Pykälän 5 momentin mukaan työnantaja voi kieltää ilmoituksenvaraisen sivutoimen vastaanottamisen ja pitämisen 3 momentissa säädetyillä perusteilla. Taidemuseon johtaja on marraskuussa 2011 tehnyt hallitusjäsenyydestään viranhaltijalain 18 §:n 5 momentissa tarkoitetun sivutoimi-ilmoituksen.

Sivistys- ja henkilöstötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja on päätöksellään 24.11.2011 § 10005 merkinnyt sivutoimi-ilmoituksen tiedoksi. Merkinnän on katsottava osoittavan, että apulaiskaupunginjohtaja on työnantajan edustajana katsonut, ettei hallitusjäsenyys vaaranna taidemuseon johtajan tasapuolisuutta tai muutoin haittaa hänen tehtävänsä asianmukaista hoitamista viranhaltijalaissa tarkoitetulla tavalla. Yhtiö ei toimialansa puolesta myöskään harjoita Helsingin kaupungin kanssa kilpailevaa toimintaa. Myöhemmin alkaneen laajahkon julkisen keskustelun ei ole katsottava antavan aihetta muuttaa aiemmin tehtyä arviota.

Kunnallinen viranhaltija on kuntalain 52 §:n 2 momentin ja hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla esteellinen, jos hän tai hänen laissa tarkoitettu läheisensä on hallituksen jäsenenä yhteisössä, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa (ns. yhteisöjäävi).

Yhtiön toimiala tai toiminta ei liity vireillä olevaan mahdollista Guggenheim Helsinki -museota koskevaan hankkeeseen. Yhtiö ei siten ole hanketta koskevassa päätöksenteossa asianosaisen asemassa eikä sille ole odotettavissa asian ratkaisusta sen enempää hyötyä kuin vahinkoakaan.

Taidemuseon johtaja ei ole yhtiön hallituksen jäsenenä yhteisöjäävin johdosta esteellinen.

Puolison työskentely yhtiön palveluksessa

Kunnallinen viranhaltija on kuntalain 52 §:n 2 momentin ja hallintolain 28 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla esteellinen, jos hän on palvelussuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa (ns. palvelussuhdejäävi).

Toisin kuin yhteisöjäävin kohdalla, palvelussuhdejäävi voi perustua vain henkilön omaan palvelussuhteeseen, ei sen sijaan läheisen

palvelussuhteeseen. Siten puolison työskentely yhtiön palveluksessa ei aiheuttaisi taidemuseon johtajan esteellisyyttä vaikka katsottaisiin, että yhtiö olisi asianosainen.

Taidemuseon johtaja ei ole puolisonsa työsuhteen takia palvelussuhdejäävin johdosta esteellinen.

Puolueettomuuden vaarantuminen muusta erityisestä syystä

Henkilö on kuntalain 52 §:n 2 momentin ja hallintolain 28 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu. Säännöstä koskevassa oikeuskirjallisuudessa (Hannus - Hallberg - Niemi: Kuntalaki (2009), s. 324) todetaan mm., että yleislausekkeen soveltaminen on tarkoitettu ja myös käytännössä ymmärretty suppeaksi. Esimerkiksi yhteisöjäävi ja palvelussuhdejäävi määräytyvät niitä koskevien erityissäännösten mukaisesti ja viranhaltijan objektiivisuutta vaarantavan vaikutuksen on oltava samanasteinen kuin erityisesti määritellyissä esteellisyyisperusteissa.

Etuusarviointi

Julkisessa keskustelussa on esitetty väite siitä, että taidemuseon johtajan hallitusjäsenyys tai hänen puolisonsa työpaikka olisivat sellaisia etuuksia, joiden johdosta luottamus taidemuseon johtajan puolueettomuuteen vaarantuu.

Väitettä arvioitaessa on syytä kiinnittää huomiota muun ohessa taidemuseon johtajan ilmoitukseen siitä, ettei hän ole yhtiön osakas eikä ole nostanut hänelle hallituksen jäsenenä kuuluvia kokouspalkkioita, samoin kuin siitä, ettei hänellä ole myöskään henkilökohtaisia taloudellisia liittymiä yhtiön hallituksen puheenjohtajan kanssa. Myös yhtiöstä saadun tiedon perusteella taidemuseon johtaja ei ole yhtiön osakas eikä hän ole nostanut kokouspalkkioita.

Oikeutta kokouspalkkioon voidaan edellä todetusta huolimatta itsessään pitää taloudellisena etuutena, vaikkei oikeutta käytännössä olisikaan käytetty. Kokouspalkkio ei kuitenkaan ole vastikkeeton etuus, vaan se perustuu hallituksen jäsenen osallistumiseen yhtiön hallintoon ja yhtiön toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen osakeyhtiölain mukaisesti. Hallituksen jäsen on myös laissa tarkoitettussa vastuuasemassa ja palkkiota tulee osaltaan pitää korvauksena myös tästä vastuusta.

Yhtiöstä saadun tiedon perusteella kokouspalkkio on määrältään tavanomainen. Sitä ei ole syytä pitää sellaisena ylisuurena etuutena, joka antaisi objektiivisesti arvioiden aiheen epäillä, että kyseessä olisi

pyrkimys vaikuttaa taidemuseon johtajan toimintaan kaupungin viranhaltijana.

Taidemuseon johtajan puoliso työskentelee yhtiössä ja hänelle maksetaan työstään palkkaa. Myöskään tältä osin kyseessä ei ole vastikkeeton etuus, vaan työsopimuslain mukainen korvaus siitä, että työntekijä tekee henkilökohtaisesti työtä työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena.

Yhtiöstä saadun tiedon perusteella edellä mainitun työsuhteen ehdot ovat sellaiset, ettei työpaikkaa ja työstä maksettavaa palkkaa ole syytä pitää sellaisena ylisuurena etuutena, joka antaisi objektiivisesti arvioiden aiheen epäillä, että kyseessä tältäkin osin olisi pyrkimys vaikuttaa taidemuseon johtajan toimintaan kaupungin viranhaltijana.

Taidemuseon johtaja ei siten ole oman hallituspaikkansa eikä puolisonsa työpaikan takia esteellinen myöskään yleislausekejäävin johdosta.

Ystävyyssuhteiden esteellisyysperusteena

Kantelusta samoin kuin asiaa koskevasta julkisesta keskustelusta on tunnistettavissa myös ajatus siitä, että vaikka taidemuseon johtajan hallitusjäsenyyttä ei voitaisikaan suoraan katsoa esteellisyysperusteeksi Guggenheim Helsinki -hanketta koskevassa päätöksenteossa, hallitusjäsenyys kuitenkin kuvastaa sellaista kunnallisen viranhaltijan sidosta tai yhteisymmärrystä asianosaisen johtoon kuuluvan henkilön kanssa, että luottamus viranhaltijan puolueettomuuteen vaarantuu. Kantelussa viitataan suoraan myös kyseessä olevien henkilöiden ystävyyssuhteeseen. He ovat myös itse omissa julkisissa lausumissaan todenneet olevansa ystäviä.

Selvää on, että Solomon R. Guggenheim -säätio on Guggenheim Helsinki -hanketta koskevan päätöksenteon osalta asianosaisasemassa. Taidemuseon johtaja olisi siten yhteisöjäävin johdosta esteellinen jos hän itse tai hänen laissa tarkoitettu läheisensä kuuluisi säätion hallitukseen. Sovellettava lainkohta on hallintolain 28 §:n 2 momentin 1 kohta, jossa lueteltuja läheisiä ovat puoliso ja lapsi, lapsenlapsi, sisarus, vanhempi, isovanhempi ja muuten erityisen läheinen henkilö samoin kuin tällaisen henkilön puoliso. Muuten erityisen läheisellä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on asianomaisen elämässä vastaavanlainen sija kuin perheenjäsenellä. Ryhmää kutsutaan säännöksen perusteluissa ”perhepiiriksi”.

Nyt käsillä olevassa tilanteessa kyse ei kuitenkaan ole laissa tarkoitettuun perhepiiriin kuuluvasta läheisestä, joten ystävyyssuhde ei johda taidemuseon johtajan esteellisyyteen yhteisöjäävin perusteella. Ottaen huomioon, että yhteisöjääviä koskeva säännös on

03.06.2013

Sj/2

yleislausekejäviin verrattuna erityissäännös, ei ystävyysuhdetta ole pidettävä myöskään perusteena katsoa, että taidemuseon johtaja olisi esteellinen yleislausekejävin perusteella.

Yleisemminkin on katsottava, ettei suppeaksi tarkoitetun yleislausekkeen soveltamisalaa tule laajentaa koskemaan myös kunnallisen viranhaltijan tai luottamushenkilön sekä asianosaisena olevan yhteisön hallintoelimen jäsenen välistä henkilökohtaista ystävyysuhdetta perhepiirin ulkopuolella. Tämä johtaisi ennalta-arvaamattomiin esteellisyytilanteisiin, kun yksiselitteisesti määritellyn perhepiirikäsitteen ohella jouduttaisiin arvioimaan myös henkilöiden välisen ystävyysuhteen laadullisia tekijöitä ja viime kädessä jopa sitä, miten ystävyys on oikeudellisena käsitteenä määriteltävä.

Kunnallisten viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden ylläpitämät sosiaaliset verkostot vaikuttavat myös siihen, miten hyvin ja millaisen tietopohjan varassa he kykenevät hoitamaan virkaansa tai luottamustehtävänsä. Jos laajassa sosiaalisessa verkostossa syntyvät henkilökohtaiset suhteet, ystävyysuhteet mukaan lukien, kaventaisivat yleislausekejävin johdosta viranhaltijan tai luottamushenkilön mahdollisuuksia osallistua kunnalliseen päätöksentekoon, jouduttaisiin tilanteeseen, jota esteellisyyssäntelyllä ei tavoitella. Käytännössä kyse olisi silloin siitä, että mitä enemmän viranhaltijalla tai luottamushenkilöllä on ystäviä, sitä vähemmän hänellä on vaikutusvaltaa.

Johtopäätökset

Helsingin taidemuseon johtaja Janne Gallen-Kallela-Sirén ei ole esteellinen Guggenheim Helsinki -hanketta koskevassa päätöksenteossa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ei tulisi ryhtyä kantelun johdosta toimenpiteisiin.

Lisätiedot

Sarvilinna Sami, kaupunginlakimies, puhelin: 310 64874
sami.sarvilinna(a)hel.fi